

FAMILIEHISTORIE SOLGT TIL 20 LAND

Moren undergraver Greta Thunberg

Denne boken av Malena Ernman tjener hverken klimakampen eller datterens sak.

Malena Ernman er operasanger og forfatter av boken «Scener ur hjärtat». Foto: Sergey Ponomarev / AP

Ingunn Økland
Kommentator og
hovedanmelder

Greta Thunberg er blitt et ikon for den unge miljøbevegelsen. Samtidig har moren bidratt til å gjøre hennes helse og motiver til et offentlig anliggende. I boken med den Bergman-inspirerte tittelen *Scener ur hjärtat* gir

Malena Ernman et dramatisk bilde av familiens indre liv. Grunnet den store interessen for Thunberg, er den nå under oversettelse til 20 språk, inkludert norsk.

Boken utkom første gang i august 2018, bare dager før Thunberg innledet sin nå berømte skolestreik. Den hadde da et coverbilde av Malena Ernman, som er en internasjonalt kjent operasanger.

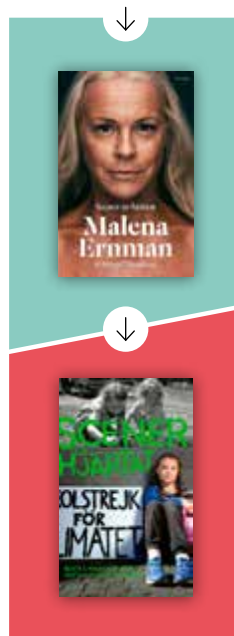
Underveis i (salgs)prosessen er omslaget endret markant. Andreutgaven har bilde av den streikende Greta Thunberg, og gir inntrykk av at hele familien på fire står som likeverdige forfattere av boken. Det er denne boken som er utgangspunkt for min anmeldelse her.

Ifølge Klassekampen vil den kommende norske utgaven fronte Greta ytterligere ved å fremheve hennes navn på en måte som gir inntrykk av at hun er hovedforfatter.

En tilsnikelse. Utvilsomt dreier det seg om en tilsnikelse. Det er Malena Ernman som fører ordet i *Scener ur hjärtat*, boken er hennes historie om karrieren, morsrollen og klimaengasjementet som vokser frem i den lille familien og blir deres felles prosjekt i en vanskelig tid.

Bare enkelte korte tekster skriver Greta Thunberg med egne ord. I slike partier oppstår det interessant nok et tydelig stilskifte i boken: I motsetning til morens pompøse tone, er Thunberg knusktørr og faktaorientert.

Omtrent midtveis i boken gjengir Ernman en avslørende samtale med datteren. Foreldrene diskuterer arbeidet med manus og frykter at de mest klimaorienterte kapitlene kan bli kjedelig lesning. Moren spør Greta om det er greit at de skriver noe om henne og

FAMILIEBIOGRAFI

Scener ur hjärtat

Beata & Malena Ernman, Greta & Svante Thunberg

Forlag: Bokförlaget Polaris

søsteren i stedet. «Nej,» svarer Greta. «Det här är en bok om klimatet och det ska vara tråkigt».

I denne setningen ligner Greta Thunberg på seg selv, slik vi har lært henne å kjenne i intervjuer og taler.

Samtidig er det hjerteskjærende å lese at Greta nekter når moren eksplisitt ber om tillatelse til å skrive mer om henne og søsteren. For boken er jo full av nærgående, utleverende skildringer av de to døtrene. Første halvdel handler knapt om annet.

Som kloden, så familien. *Scener ur hjärtat* er slik sett ingen klimabok, til tross for de mange alarmistiske partiene om klimaet. Den skriver seg snarere inn i den nye, biografiske åpenhetslitteraturen om sykdom. Ernman ser ut til å bli klimaaktivist fordi familien på den måten får en forklaring på sine egne problemer. Klodens tilstand blir et bilde på familiens tilstand:

«Jag mådde piss. Svante mådde piss. Barnen mådde piss. Planeten mådde piss. Til och med hunden mådde piss. Och vi var tvungna att skriva om det.»

Sykeligjør klimasaken. Malena Ernman begrenser klimasaken ved å sykeligjøre den. Det mest betenkelige i så måte er at dyrevelferd kobles med mataversjon. Moren skildrer hvordan datteren sluttet å spise skolemat fordi hun fantaserte om de maltrakterte dyrene. Jeg blir direkte engstelig med tanke på hvordan en slik kobling kan gi andre sårbare ungdommer en aktverdig ideologisk begrunnelse for spisevegning.

De to døtrene i familien Ernman/Thunberg får etter hvert så mange diagnoser at man lurur på hva helsevesenet i grunnen driver på med. Er det egentlig brannslukking i en familie der foreldrene har resignert som overordnede for stadig mer krevende barn? En medisinsk døyving av smertene fra en usunn familiedynamikk?

Spekulativ klimapsykologi. Diagnosene blir i hvert fall redningen for både barn og voksne i denne boken fordi de får en sosialt akseptabel forklaring på alt som har gått galt - «en opprättelse», som Ernman skriver. «Skillnaden är som natt och dag», heter det, ja, hun mener at langt flere burde få hjelp på denne måten.

Scener ur hjärtat er spekulativ klimapsykologi og en trist fortelling om diagnosesamfunnet. Greta Thunberg på sin side later til å ha slått inn på en annen og mer politisk kurs enn moren. Jeg vil oppfordre den norske utgiveren, Cappelen Damm, til å revurdere bruken av henne i reklamen for boken.

Les mer om bokutgivelsen på side 24.

Scener ur hjärtat er spekulativ klimapsykologi og en trist fortelling om diagnosesamfunnet.

Ingunn Økland

NY SERIE

Om store menneskers liv - for små lesere

Serien fortjener ros for å tilby barna helter av typen kvinnesakskvinner og aktivister.

Morten Olsen Haugen

Bokanmelder og bibliotekar

Gyldendal er synlig inspirert av den internasjonale barneboksuksessen «little people, big dreams», som kom på norsk våren 2018.

Bøkene stiller seg lagelig til for hugg med forenklete biografier rettet mot barn 3-6 år, men lander stort sett pent i balansen mellom biografisk troverdighet og stilisert litterær behandling.

Flittige barn. Bøker om berømte mennesker har alltid vært en del av barnelitteraturen. Selv slukte jeg bøkene i «historien om»-serien. Det var skjematisk biografier hvor flid i unge år ble kronet med ære og fremgang.

Slikt ga opphav til formålinger som «Du må skjerpe deg, gutt. Da Abraham Lincoln var på din alder, var han best i klassen», og derved også indirekte til det drepene svaret «Jada, pappa. Men da han var på din alder var han president».

Anime. Disse nye seriene utmerker seg med det visuelle uttrykket. Ulike illustratører forener personlig stil med en anime-inspirert serieestetikk. Bøkene innfrir på flere plan hvis du har en drøm om bøker som accessoirer på barnerommet i interiør-reportasjene.

Kortfattet. Mælands bilder i boken om Sonja Henie er min favoritt. Her er det fart og bevegelse, og en lekker art deco-inspirert periodeestetikk.

Henie-biografien er ærlig ved at den svært kortfattet gir rom for Henies skuffelse da karrieren falmet. I Brundtland-biografien blir komprimeringen særlig

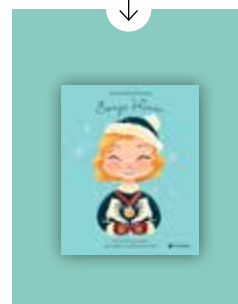
påfallende. Her skildres en karriere som mange av oss har fulgt i samtid, og det sparsomme utvalget av begivenheter blir derfor særlig tydelig. Med barnehjem og fattig-Oslo er det et dickens preg over boken.

Samtidig er dette med på å minne leseren om at biografier består av valg. Alle liv kunne vært presentert gjennom andre utsnitt.

Brundtland-biografien fremstiller hovedpersonen i kontrast til navnløse motstandere, som regel nevnt i setninger som «noen ble sure for dette». Når jeg leser flere av bøkene i seriene, fremstår dette forteller-grepet med motstand og motstandere som en gjennomgående metode fra forfatterne for å få frem et poeng. Vi sitter igjen med budskapet at du må våge å være upopulær i «noens» øyne for å oppnå noe.

Nye helter. Serien fortjener ros for å tilby en ny generasjon helter: kvinnesakskvinner og aktivister. I min oppvekst leste vi om Edison og Henry Ford. Emmeline Pankhurst og Rosa Parks var aldri tema den gang. Til høsten kommer endog boken om Kim Friele.

Selv om bøkene er grove forenklinger av liv og livsvalg, inneholder de likevel nok materiale for målgruppen og for formålet: å gi et poengtert inntrykk av spennende liv og mulige forbilder.

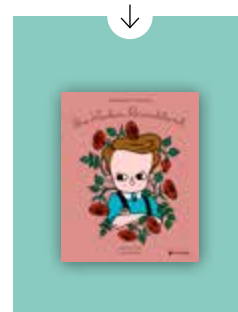

BILLEDBOK FOR BARN

Min første biografi - Sonja Henie

Ine Marie Wilmann og Ingebjørg Faugstad Mæland

Gyldendal

BILLEDBOK FOR BARN

Min første biografi - Gro Harlem Brundtland

Kristin Grue og Lina Raknes

Gyldendal